Tractatus sci ambrosii
de vinea na
both.

Nabuthe hystoria uetus est.
usu cotidiana. Quis enim
diuitu nō cotidie ɔcupiscit
aliena. Q's opulentissimoꝝ
ñ exturbare cōtendit a cellula sua
paupem atq; inopem auiti ruris
eliminare finib;. Quis cōtent' est
suo. Cui' nō inflammat diuitis
animū uicina possessio. Non g
un' achab natus ē. sed q̄d peius ē
cotidie nascit' & nunq̄m moritur.
huic seclo. Si unus occidit. assur
gunt plurimi. Plures q̄ rapiunt.
q̄m qui amittant. Non unus na
buthe paup occidit'. Cotidie na
buthe sternit'. cotidie paup occi
ditur. Hoc metu pcitum gen' hu
manū. Cedit iam suis t'ris. et
migrat cū suis paruulis pauper
onust' pignore suo. Vxor sequit'
illacrimans. tanq̄m ad bustum p
sequit' maritū. min' tam̄ deplorat
illa que deflet suoꝝ funa. quia &
si amittat cōiugis p̄sidium. se
pulchrū tenet. si filios nō tenet.
tam̄ exules ñ dolet. Non igemit
grauiora funerib;. tenere plis ie
iunia. Quousq; extenditis diui
tes insanas cupiditates. Nunq̄d
soli habitabitis sup t'ram. Cur
eicitis ɔsortem nat'e. & uendicatis
possessionē nat'e. In commune
omib; diuitib' atq; paupib; terra
fundata ē. Cur uobis ius pprium
soli diuites arrogatis. Nescit
natura diuites que om̄s paupes
genat. neq; enim cū uestimentis
nascim'. cū auro argentoq; genam'.
Nudos fundit ī lucem. egentes
cibo. poculo. amictu. Nudos reci
pit t'ra quos edidit. nescit fines
possessionū sepulchro includere.
Cespes angust' eque paupi abun
dat & diuiti. et t'ra que uiuen
tis ñ cepit affectū. iam diuitem
capit. Nescit g natura discerne
quando nascim'. nescit quando
deficim'. Om̄s similes creat. om̄s
similes gremio claudit sepulchri.
Q's discnat species mortuorū.
Resolue t'ram. & si potes diuitē
deprehende. Exaggerato paulopt
tumulū. si cognoscis egentē ar
gue. nisi forte hoc solo q̄d plura
cū diuite peunt. Sericę uestes.
& auro intexta uelamina. quib;
diuitis corp' ambitur. dampna
uiuentiū. non subsidia defunc
toꝝ st. Vnguentū accipis diues

postea mortuus es. & fetidus es. perdis
alienam gratiam. nec requiris tuam.
Heredes relinquis qui litigent. he
redibus relinquens depositum magis
hereditarium. quam commodum uolun
tarium. qui id quod relictum est iniu
re ac uiolare formident. Si
frugi heredes sunt custodiunt. si
luxuriosi exhauriunt. Itaque aut
bonos heredes perpetua condempnas
sollicitudine. aut malis diuitias
quo tua facta condempnent. Sed
quid arbitraris. quod dum uiuis ha
bundas omnibus? O diues nescis
quam pauper sis. quam inops tibi ipsi
uidearis qui te diuitem facis. Quan
to plus habueris. plus requiris.
& quicquid acquisieris. tamen tibi
adhuc indiges. Inflammatur lucro
auaricia non restringitur. quasi gra
dus quosdam cupiditas habet. qui
plus ascenderit. eo altius festinat
unde sit grauius ruina lapsurus.
Tolerabilior tamen iste cum minus
haberet. sensus sui contemplatio
ne mediocria requirebat. Acces
sione patrimonii. accessit cupidi
tatis augmentum. non uult esse
deneger uotis. pauper indesidiis
Ita duo intolerabilia simul jun
git. ut ambitiosam spem diuitis
augeat. & non deponat mendici

tatis affectum. Denique docet nos
diuina scriptura: … quam
misere egeat. … mendi
cet abiecte. Rex achab insist
erat. & pauper nabuthe. Ille regni
opibus affluebat. iste angusti soli
possidebat cespitem. Nichil pauper
de possessionibus diuitis concupiuit.
Rex sibi egere uisus est. quia pauper
uineam habebat uicinam. Quis tibi
pauper uidetur? qui contentus est
suo. an qui concupiscit alienum. Alter
certe pauper censu uidetur. alter
pauper affectu est. Affectus diues
egere nescit. census abundans
nequit auari pectus explere.
Ideoque diues cupidus in inuidia pos
sessionis & paupertatis querela est.
Sed iam scripture uerba consideremus.
Et factum est inquit post hec uba
erat uinea nabuthe israhelite in
israhel iuxta domum achab regis sa
marie. & locutus est achab ad na
buthe dicens. Da mihi uineam tuam
& erit mihi in ortum holerum. quia
appropinquat domui mee. & da
bo tibi pro ea aliam uineam. Si uero
placuerit. dabo tibi pro ista uinea pe
cuniam. & erit michi in ortum
holerum. Et dixit nabuthe ad
achab. Non fiat hoc a deo. ut
dem tibi hereditatem patrum meorum

Et turbatus est spiritus eius et dormiuit
in lecto suo et uelauit faciem suam
et non manducauit panem. Ex-
posuerat super diuina scriptura.
quia helyseus cum esset pauper reliquit
boues suos et cucurrit ad helyam
et occidit eos et erogauit populo.
et adhesit prophete. Ad condempnati-
onem ergo premissa sunt diuitis. qui in
isto rege describitur eo quod habens
beneficia dei. sicut iste achab cui
dominus et regnum donauit et pluuiam
helye uatis oratione concessit: di-
uina mandata uiolauit. Audi-
amus ergo quid dicat. Da michi inquit.
Que alia uox nisi egentis est? Que
uox alia nisi stipem publicam pos-
tulantis. da michi. Hoc est da michi
quia egeo: da michi quia aliud uiuen-
di subsidium habere non possum. Da
michi quia non est michi panis ad uictum.
nummus ad potum. sumptus ad alimen-
tum: ad indumentum substantia.
Da michi quia tibi dominus dedit unde lar-
giri debeas: michi non dedit. Da michi
quia nisi tu dederis. habere non
potero. Da michi quia scriptum est: date
elemosinam. Hec quam abiecta quam
uilia. Non habent humilitatis
affectum: sed cupiditatis incendium.
In ipsa autem deiectione: quanta
impudentia. Da michi inquit uineam
tuam. Confitetur alienam: ut poscat
indebitam. Et dabo tibi inquit pro ea
aliam uineam. Diues quod suum est
quasi uile fastidit: quod alienum est
ut preciosissimum concupiscit. Si non
tibi placuit. dabo pecuniam. Cito re-
prehendit errorem suum: pecuniam
offendo pro uinea. Nichil enim alte-
rum uult possidere: qui totum
desiderat suis possessionibus occupa-
re. Et erit inquit michi in hortum olerum.
Hec erat ergo omnis insania: hic omnis
furor. ut spacium uilibus oleribus
quereretur. Non tam ergo ipsi cupitis
quasi utile possidere: sed alios
uultis excludere. Maior uobis
cura de pauperum spoliis: quam
de uestris emolumentis est. Iniuriam
uestram putatis si quid pauper ha-
beat. quod dignum possessione di-
uitis estimetur. Dampnum uestrum
creditis: quicquid alienum est. Quid
uos delectant nature dispendia?
Uniuersis mundus creatus est: quem
pauci diuites uendicatis. Non
enim terra tantum possessio: sed
celum ipsum. aer. mare. in usu
paucorum diuitum uendicatur. Hic
ager quem tu diffusis includis
possessionibus; quantos alere po-
pulos potest? Numquid diuisa
celi spacia habent: ut terram

positus distinguas tu terminus? Cla
mat propheta. Ve his qui domum ad do
mum iungunt. et uillam ad uillam.
et arguit eos inefficacis auaricie.
Fugiunt enim cohabitare hominibus.
et ideo excludit uicinos. sed fugere
non possunt. quia cum hos excluserit.
alios rursus inueniunt. et cum illos
propulsauerunt. ad aliorum necesse est
eos uicina peruenire. Soli enim
super terram habitare non possunt.
Auis se auibus associat. Denique in
gentis plerumque agminibus uolatu
celum obtexitur. pecus pecori ad
iungitur. piscis piscibus. Nec enim
dampnum ducunt. sed commercium
uiuendi cum plurimum comitatu
capessunt. et quodam munimentum
solatio frequentioris societatis
affectant. Solus tu homo consor
tem excludis. includis feras. in
struis habitacula ferarum. destruis
hominum. inducis mare intra
pendia tua ne desint belue. pro
ducis fines terre. ne possis habere
finitimum. Audiuimus uocem diui
tis aliena querentis. audiamus
uocem pauperis proprium uendicantis.
Non fiat hoc a deo. ut dem here
ditatem patrum meorum. Quasi quandam
contagionem sui. pecuniam esse di
uitis arbitratur. Ac si dicat. Pe
cunia tua tecum sit in perditione.
ego autem hereditatem patrum meorum
non possum uendere. Habes quod sequa
ris diues si sapias. ut non uendas
agrum tuum pro nocte meretricis. Non
transfundas ius tuum pro sumptu
comessationis deliciarumque impen
sis. Non adiudices domum tuam
ad ludum alee. ne his rem et reli
gionem amittas. His auditis
turbatus est ipse auari regis. et dor
miuit in lecto suo et uelauit
faciem suam. et non manducauit
panem suum. Lugent diuites si non
potuerint aliena diripere. si sibi
pauper non cesserit facultatibus. uini
mero suas tegere non possunt. dormire
desiderant. uelant faciem suam. ne
quemquam in orbe terrarum uideant.
ne quicquam in hoc mundo non esse
suum nouerint. ne audiant uici
num iuxta se aliquid possidere.
ne audiant pauperem sibi contra
dicentem. Hec sunt anime. quibus dicit
propheta. Mulieres diuites exurgite.
Et non manducauit iniquus panem
suum. quoniam querebat alienum. Etenim
diuites panem alienum magis quam
suum manducant. qui rapto ui
uunt. et rapinis sumptum exer
cent suum. Aut certe non mandu
cauit panem suum. uolens se mor

te multare· eo q̄d aliq̄d ei negare
tur· Compara nc̄ affectū paupis.
Nichil habet· & ieiunare nisi deo
uoluntarie nescit: ieiunare nisi
ex necessitate n̄ nouit diues. Eri
piūs q̄dem paupib; uniu̇sa· aufer
tis om̄ia· nichil relinq̄tis: penam
tam̄ paupum uos potius diuites
sustinetis. Illi ieiunant si nō ha
beant: uos cū habetis. A uob ḡ
p̄us penas exigitis: q̄m paupib;
irrogatis. Vos ḡ uro affectu lugus
misere paupertatis erumpnas. &
paupes q̄dem n̄ habent quo utan
tur: uos aut̄ nec ipsi utimini.
nec alios uti sinitis. Eruitis au
rum de metalli uenis: & rursus
absconditis. Quantoz̄ uitas in illo
infoditis auro. Cui illa seruant̄:
cū legitis de auaro diuite: The
sauros condit: & nescit cui con
gregat eos. Heres otiosus expec
tat: heres fastidios̄ increpat.
q̄d sero moriamini. Odit incre
menta hereditatis sue: ad dap
na festinat. Quid ḡ miserius:
quando nec apud illū cui labo
ratis gr̄am derelinq̄tis: Pp̄ter
illū totis mestā dieb; toleratis
famē. cottidiana mense ure dap
na metuentes: pp̄t illum diur
no adheretis ieiunio. N oui

ego diuitē magrū p̄ficiscentē
panes breuiores delatos nume
rare solere· ut p numero panis
estimaret: q̄d dies magro futurus
esset. Nolebat obsignatum aprire
horreum: ne q̄d de condito mi
nueret. Panis unius singulis
dieb; deputabat: qui tenacē uix
saciare posset. Compi etiā uera
fide: si q̄ndo ouū esset appositū
queri q̄d pullus esset occis̄. Hoc
ideo scribo· ut cognoscatis dī uin
dicem esse iusticiā: que lacrimas
paupum uro ulciscat̄ ieiunio
Quā religiosum eet ieiuniū: si
sumptū conuiuii tui erogares pau
peri. Tolerabilior iam tc̄ diues.
cui de mensa que cadebant pau
per lazarus colligebat saturari
cupiens: s; etiam ipsi mensa mul
toz̄ cōflabat sanguine paupum:
& ipsius pocula multoz̄ q̄s ad la
queū coegerat rubebant cruore.
Quanti necant̄· ut uobis q̄d de
lectat paret̄: funesta fames uiā.
funesta luxuries. Ille de sum̄mis
culminib; ruit: ut firm̄ius am
pla uris receptacla prepararet
Ille de sublimi cacumine alte ar
boris decidit: dum genā explo
rat uuarū quib; digna conuiuio
tuo uina fundant̄. Ille mari

mari mersus est. dum veretur ne
pisces mense tue desint: et bruma
li frigore dum lepores investiga
re. aut laqueis studet aves cap
tare dirigitur. Ille ante oculos
tuos si quid forte displicuit ver
beratur usque ad mortem: atque ipsas
epulas fuso cruore respergit. Di
ves denique erat. qui cum ad mensam
caperet prophete pauperis iussit afferri.
et aliud unde saltatrici premium
daret non invenerat. nisi ut pau
perem iubet occidi. Vidi enim
pauperem duci dum cogeretur solvere
quod non haberet: trahi ad carcerem quia
vinum deesset ad mensam potentis:
deduci in auctionem filios suos ut
ad tempus penam differre posset. in
ventum aliquem forte qui in illa
necessitate subveniret. Redit
ergo ad hospicium cum suis pauper:
direpta spectans omnia: nichil sibi
ad cibum relictum ingemiscens.
filiorum famem dolens quod ei non potius
qui posset pascere vendidisset:
redit ad consilium. vendendi sumit
arbitrium. Compugnabant tamen
inopie iniuria: et paterne pieta
tis viscera. Fames urgebat ad pre
cium. natura ad officium: commori
filiis paratus quam a filiis separa
ri. Sepe gradum protulit: sepe

revocavit. Vicit tamen necessitas non
voluntas: et ipsa necessitati concessit
pietas. Considerenus nunc patrem miseris
procellas exestuantis. Quem de liberis
tradam? Quem inquit priorem vendam?
Scio inquit quod non satis est unius precium
ad pastum reliquorum. Hoc solum fe
cunditas dives est ad erumpnam.
Quem offeram? Quem frumenti actio
nator libenter aspiciet? Primo
genitum offeram? Sed primus me pa
trem vocavit. Hic maior ex filiis.
que congrue honorem seniorem.
Sed iuniorem dabo? At istum teneriori
amore complector? illum erubesco:
huius misereor. Illius suspiro gra
dum: huius etatem. Ille iam sentit
erumpnam: iste ignorat. Flectit
me illius dolor: istius inscientia.
Ad alios me conferam. Ille in plus
blanditur: iste me verecundatur.
Ille michi parentibus similior: hic
utilior. In illo imaginem meam ven
do: in isto spem meam perdo. O me
miserum. Non invenio quod faciam:
non habeo quid eligam. Circumval
lat me facies calamitatum: ac erum
narum chorus. Ferina hec est ra
bies: eligere quem tradas. Fere ip
se cum pullis immunes plus ac se
sentiunt: solent eligere quos libe
rent. non quos offerant. Quomodo ergo

discernam affectum nature? Quomodo o-
bliviscar? Quomodo exuam patris mentem?
Quomodo filii actionem constituam?
Quo sermone ulciscar precium? Quibus
tradam manibus filium meum? Quibus
oculis discedenti ualedicam? Quibus
factum excusem sermonibus? Fili
ego te precio meo uendidi. Funes-
tior quam iam pauperis mensa quam diuitis.
Ille adducit alienos: ego meum uen-
do. Ille necessitatem imponit. ego
affero uoluntatem: ut sit excusabi-
lior causa adiciam. Filii pro fratribus suis
seruiet: ut illis querantur alimenta.
Joseph a fratribus suis in seruitutem est
uenditus: postea et ipsos et patrem
pauit. Re spondebit ille. Sed
non eum uendidit pater: sed fleuit
amissum. Sed postea etiam ipse in po-
testatem diuitis uenit. et uix po-
tuit liberari: postea genus eius diui-
tibus egypti multa etate seruiuit.
Vende me postremo pater: ea con-
ditione ne diuites emant. Hesi-
tatore. Uerum quid faciam? Nullum
uendam. Sed cum unum considero: omnes
fame uidebo perituros. Si unum
tradam: quibus oculis uidebo ceteros
de mea impietate suspectos ne
alios quoque uendam? Quo pudore re-
grediar domum? Quomodo intrabo?
Quomodo habitabo affectu. qui in-

abnegaui filium. quem non morbus
absumpsit. non mors abstulit? Qua
conscientia considerabo mensam meam.
quam sicut nouella oliuarum in circuitu
tot filii uestiebant? Hec pauper
te presente deplorat. et te auaricia
aurem obstruit: nec mens tua fac-
ti miserabilis horrore mollitur.
Totus populus ingemiscit. et solus diues
non flecteris: nec audis scripturam
dicentem: Perde pecuniam propter fratrem
et amicum: et non abscondas eam sub
lapide in mortem. Et quia non audis:
ideo exclamat ecclesiastes dicens. Est
languor malus quem uidi sub sole:
diuitias custodiri in malum possi-
dentis eas. Sed fortasse redeas do-
mum. cum uxore conferas. illa te hor-
tetur ut redimas uerecundiam.
imo magis hortabitur ut mundum
muliebrem conferas unde potes
uel paruo pauperem liberare. Illa te
imponet sumptuum necessitatem:
ut gemma bibat. in ostro dormiat.
in argentea sponda recumbat. au-
ro honeret manus. ceruicem monilibus.
Delectantur et compedibus mulieres.
dum tantum auro ligentur. Non putant
onera esse si preciosa sint: non existi-
mant uincla esse si in thesauris
choruscent. Delectant et uulnera.
ut aurum auribus inseratur. et marga-

ritę dependeant. Habent & gemmę
pondera sua: habent et uestes sua
frigora sua. Sudatur & gemmis.
alget in sericis. tamen precia iuuant:
& quę natura ausatur: commendat
auaricia. Smaragdos & iacinctos
achaten. berillum & topazion. ame
tistum. iaspin. sardium. summo
querit furore: uel si omnibus patri
monij queratur. Non parcunt dispen
dio: dum indulgent cupiditati. Non
ab imo gratum querenda lapidum istorum
esse fulgorem. sed tamen lapidum. nec ipsi
ammonent contra naturam expoliti
ut saxorum deponent asperitatem. rogo
rem magis intuim expoliendum
quam lapidum. Quis artifex unum diem
uitę hominis adiungere? Quem
diuitię eius ab inferis redimere? Cuius
egritudinem mitigauit. Non in abun
dantia inquit diuitiarum uita eius. Et
alibi. Nil prosunt iniustis: iusticia
autem liberabit a morte. Merito cla
mat propheta. Diuitię si affluant no
lite cor apponere. Quid enim mihi prosunt?
si me a morte liberare non possunt?
hic acquiruntur: hic relinquuntur. Som
nium ergo loquimur non patrimonium. Unde
bene ait idem propheta de diuitibus.
Dormierunt somnum suum: & nichil
inuenerunt omnes uiri diuitiarum in
manibus suis. Hoc est dicere. Nichil

inuenerunt in operibus suis diuites.
qui nichil pauperibus contulerunt.
Nullius iuuerint inopiam: nichil ad
utilitatem suam proficientes reperire
potuerunt. Ipsum nomen considera.
Dicunt dictem gentiles inferni pre
sidem: arbitrum mortis appellant.
ditem. & diuitem: quod non mortem
diues inferre non potuit. cui regnum
de mortuis. cui sedes inferna fit.
Quid est enim diues: nisi inexple
bilis auri fames ac sitis? Quo
plus hauserit: plus inardescit.
Sic & propheta ammonet. Qui diligit
argentum: non satiabitur argento.
Et infra idem. Equidem hoc pessimus
languor. Sicut enim fuit. ita et
abiit: & abundantia laboret inuen
tum. Equidem omnes dies eius in tene
bris. et luctu. & iracundia multa.
& languore: et ira. Tolerabilior est
conditio seruorum. Illi enim homini
bus seruiunt: iste peccato. Sic igitur
apostolus. Qui enim facit peccatum: seruus
est peccati. Semper in laqueis. semper in
uinclis est: nunquam liber a compe
dibus. quia semper incumbunt. Quam
misera seruitus: seruire peccatis.
Naturę ipsius nescit somnia. nec
somni ipsius uices nouit: aut ei
bi fungitur suauitate. cui nullum est
immune seruitium. Dulcis autem

somnus servi. et si modicum et si multum edat. At saciato diviti non est qui eum sinat dormire. Denique euangelico utamur exemplo: ut probemus divitem dormire non posse. Excitat eum cupiditas: excitat cura pervigil aliena rapiendi: torquet invidia. mora vexat. sterilitas proventuum infecunda perturbat. sollicitat abundantia. Unde illi cuius possessio uberes fructus attulit. qui cogitavit intra se dicens. quid facio quia non habeo ubi congregem fructus meos. et dixit. hoc faciam. destruam horrea mea. et maiora faciam: illo congregabo omnia que nata sunt michi et dicam anime mee. anima habes multa bona in annos multos reposita. requiesce. manduca. bibe. epulare. Respondit deus. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te. que autem parasti cuius erunt. Nec ipse quidem deus eum dormire permittit: interpellat cogitantem. excitat dormientem. Sed nec ipse se quietum esse patitur. qui de abundantia divitiarum suarum sollicitatur. et in ubertate fructuum vocem egentis emittit. Quid faciam inquit. Nonne hec pauperis vox est non habentis subsidia vivendi. Egens omnium huc atque illuc respicit. scrutatur hospicium. nichil invenit ad usum alimenti. Considerat nichil miserius quam fame confici. et cibi indigentia mori. Querit mortis compendia. et tolerabiliora obeundi supplicia rimatur. Arripit gladium. suspendit laqueum. ignes adolet. explorat venenum. et inter hec quid eligat dubius dicit. Quid faciam. Deinde vite huius suavitate revocatus: cupit revocare sententiam. si possit vivendi substantiam reperire. Aspicit nuda omnia. vacua omnia. et ait. Quid faciam. Unde mihi alimenta. unde vestitus. Volo vivere. si possim vitam hanc sustinere. Sed quibus cibis. quibus subsidiis. Quid faciam inquit quod non habeo. Clamat se dives non habere. Paupertatis hic sermo est. De inopia queritur: abundans fructibus. Non habeo inquit quo congregem fructus. Putares illum dicere: non habeo fructus. Unde vivendum est michi. Beatus qui de abundantia periclitatur. Immo miserior iste fecunditatibus suis quam pauper. cui de egestate periculum est. Habet ille unde excuset erumpnam. habet certe injuriam. non habet culpam. iste non habet quem preter se arguat. Et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea. Putas illum adhuc dicere.

apiam horrea mea. ingrediantur
qui tolerare nequiunt. ueniant in
opes. intrent pauperes. repleant sinus
suos. destruant parietes qui ex
cludunt esurientes. Ut quid ego ab
scondam. cum deus facit abundare
quod largiar. Ut quid repagulis por
tarum claudam frumenta. Audiant
hec quibus deus totum repleuit cam
porum ambitum. que sine custodia
nascuntur & abundant. Uita est
& spes auari. si respiciat pauperem.
Rumpuntur uetusta horrea messi
bus nouis. numquam habui & frustra
seruaui. Plus natum est cui con
grego. Dum incrementa pretiorum au
cupor. amisi usum beneficiorum.
Quantas anni superioris frumento
animas reseruare potui pauperum.
Hec me magis delectarent pretia.
que non nummo estimantur sed gratia.
Imitabor sanctum ioseph humanita
tis predicatione. clamabo uoce
magna. Uenite pauperes edite
panes meos. expandite gremium
suscipite frumentum. Fecunditas
diuitis totius orbis abundan
tia. omnium debet esse fertilitas.
Tu uero non hoc dicis sed ais. Destruam
horrea mea. Recte destruis ea.
a quibus nullus pauper onustus egre
diebatur. Horrea iniquitatis sunt

receptacula. non pietatis subsidia.
Recte destruet. qui sapienter edi
ficare non nouit. Destruet sua di
uites. qui nescit eterna. Destruet
horrea. qui non nouit sua frumenta
diuidere sed claudere. Et maiora inquit
faciam. Infelix uel id dispensa
re pauperibus. quod pro sumptu edifi
cationis impendis. Dum libera
tis gratiam refugis. dampna edi
ficationis exsoluis. Et addidit
Illo congregabo omnia que nata sunt
mihi & dicam anime mee. Anima
habes multa bona. Confitetur
auarus semper ubertatem prouentuum
dum utilitatem anime sue calcu
latur. Fecunditas enim uniuersorum est.
sterilitas soli auaro est. Questu
osa enormitate magis delectatur
pretiorum quam abundantia copiarum.
& mauult habere solus. quam quod
cum omnibus uendat. Uide timen
tem ne superfluat cumulus frumen
torum. ne super horrea redundans
transfundatur in pauperes. & boni
alicuius occasio indigentibus acquiratur.
Soli sibi partus terrarum uendicat
diues. non quo uti ipse uelit. sed
aliis denegare. Habes inquit
multa bona. Nescit auarus bona
nisi ea que questuosa sunt nomi
nare. Sed acquiesco ei. ut bona

dicantur que sunt pecuniaria. Cur ergo
de bonis facitis mala? cum de ma-
lis bona facere debeatis. Scriptum
est enim. Facite vobis amicos de mam-
mona iniquitatis. Si ergo qui uti scit
bona sunt. ei qui uti nesciat rec-
te mala. Dispersit dedit pauperibus.
iusticia eius manet in eternum. Quid
hoc melius? Bona sunt si pauperi
largiaris. in quo tibi debitorem facias
dominum. et quandam pietatis feneratione
constituas. Bona sunt si aperias horrea
iusticie tue. ut sis panis pauperum.
vita egentium. oculus cecorum. orbatorum
infantium pater. Habes unde fa-
cias. quid vereris? Tua te voce con-
venio. Habes multa bona in annos
multos posita. Potes et tibi et aliis
abundare. habes fecunditatem
publicam. Quid destrues horrea
tua? Ostendo tibi ubi melius tua
frumenta custodias. ubi sepias.
ubi fures tibi ea auferre non possint.
Include ea in corde pauperum. ubi
ea nullus gurgulio consumat.
nulla corrumpat vetustas. Ha-
bes apothecas ora infantium or-
phanorum. ut dicatur tibi. ex ore
infantium et lactentium perfecisti
laudem. habes apothecas inopum
sinus. apothecas habes viduarum
domos. Iste sunt tibi apothece que
maneant in eternum. ista sunt tua
horrea que fecunditas futura non
destruat. Nam quid iterum si tibi plus
natum fuerit in sequenti anno?
Iterum ergo et illa destrues. que nunc
facere paras. et maiora facies.
Dat enim tibi fecunditatem deus. ut
aut vincat aut condempnet ava-
riciam tuam. quo excusatorem ha-
bere non possis. Tu vero preter quod mul-
tis nasci voluit. tibi soli reser-
vas. Immo et tibi ipsi adimis.
Magis enim servares tibi. si disper-
tires aliis. Bonorum enim fructus
munerum in eos ipsos qui contulerint
revertuntur. et gratia liberalitatis in
auctorem boni operis redit. Denique
scriptum est. Seminate vobis ad
iusticiam. Esto spiritalis agricola. se-
re quod tibi prosit. Bona satio in
corda viduarum. Si terra tibi fructus
reddit uberiores quam accepit. quanto
misericordie remuneratio reddet mul-
tipliciora quam dederis. Deinde
o homo nescis quia terre partum
pervenit dies mortis? Misericordia
autem incursum mortis excludit.
Assistunt iam qui reposcant ani-
mam tuam. et tu adhuc differs
operum fructus tuorum? Adhuc tem-
pora tibi longa meditaris viven-
di. Stulte hac nocte repetitur

animam tuam a te. ait. Nocte aua
ri anima reposcitur. A tenebris inci
pit: in tenebris perseuerat. Auaro semper
nox est: dies iusto cui dicitur. Amen
dico tibi: hodie mecum eris in pa
radyso. Stultus ait. sicut luna mu
tatur: iusti autem fulgebunt sicut
sol in regno patris sui. Recte argu
itur stulticie: qui in manducando
et bibendo locauit spem suam. Et
ideo ei tempus mortis urgetur: secundum
quod dictum est ab ipsis qui gule ser
uiunt. Manducemus et bibamus:
cras enim moriemur. Stultus qui
anime sue corporalia subminis
trat que recondit. que cui serui
ent ignorat: et ideo ei dicitur. Que autem
parasti cuius erunt? Quid cotidie
metiris. et numeras. et obsignas?
Quid aurum trutinas? argentum
pondas? Quanto melius est libe
ralem esse dispensatorem: quam sol
licitum custodem. Quantum est pro
desset ad gratiam. multorum pupillorum
patrem nominari: quam innumeros
stateres in sacculo obsignatos
habere. Pecunia enim hic relinquitur:
gratia autem operum bonorum nobiscum
ad iudicem meriti defertur. Sed for
tasse dicas: quod uulgo soletis dicere.
Non debemus ei donare cui deus ita

maledixit ut eum egere uellet. Sed
non pauperes maledicti cum dictum
sit a deo. beati pauperes spiritu. quoniam ip
sorum est regnum celorum. Non de pau
pere sed de diuite scriptura dicit.
Captans precia frumenti: maledictus
erit. Deinde non requiras: quid unus
quisque mereatur. Misericordia non de me
ritis iudicare consueuit. sed necessi
tatibus subuenire: iuuare pau
perem. non examinare iusticiam.
Scriptum est enim. Beatus qui intelli
git super egenum et pauperem. Quis
est qui intelligit? Qui compatitur ei
quem aduertit nature esse consortem:
qui cognoscit quod et diuitem fecit
dominus: qui scit quod sanctificet fructus
suos si de his delibaret aliquam
pauperibus portionem. Ergo cum habeas
unde largiaris. unde ne differas
dicens. cras dabo: ne largiendi
amittas copiam. Periculosa est de
alterius salute dilatio. Potest fieri.
ut dum tu differs illum. ille mori
atur. Magis ante mortem precur
re. ne forte auaricia te et cras
impediat. et promissa fraudentur.
Sed quid dicam. ne differas liberalita
tem? Utinam non approperes rapi
nam. utinam non alienum appetas.
negatum pretermittas. excusatus
patienter feras. non audias illam

iezabel que ē auaricia. q̄ddam p
fluuiū uanitatis dicentē. Ego da
bo t̄ possessionē quā desideras. Tu
tibi es. quia uis mēsurā considare
iusticię. ut n̄ alienū eripias. Ego
habeo mea iura. meas leges. calūp-
nabor ut spoliem: & ut possessio
paup̄is. uita pulsabit. Quid enim
aliud in illa ystoria nisi diuitum
auaricia exp̄imitur. que ē uanū
pfluuiū. q̄ omia modo fluuij ra-
piat. & nulli usui pfutura tr̄ducat.
Hec ē iezabel illa n̄ una. s; multi-
plex. n̄ unius temporis. s; temporū
plurimoꝝ. Hec omnib; dicit. sicut
illa dixit uiro suo achab. Surge
& manduca panē tuū: & redi ad te.
Ego t̄ dabo uineā nabuthę israhelite.
Q; scripsit librum nomine achab. et
signauit anulo illi?: & misit librū
ad seruos & ad libos eius q̄ mora-
bant cū nabuthe: & erat scriptum
in libro. Ieiunate ieiuniū. & cōsti-
tuite nabuthe in p̄ncipem ppli.
& ostituite duos uiros filios ini-
quitatis exaduerso ei. ut falsū testi-
moniū phibeant aduersus eū di-
centes. benedixit d̄m & regem. et
pducite eū & lapidate. Quā euiden-
ter expssa est diuitū consuetudo.
Constitūt̄ si aliena n̄ rapiant. re-
nuntiant cibo. ieiunant nō ut

peccata minuant. s; ut c̄men admit-
tant. Videas illos t̄c conuenientes
ad ecclam. officiosos. humiles. as-
siduos: ut effectum sceleris impetrare
mereantur
possint. S; dicit illis d̄s. Non hoc
ieiuniū elegi. Nec si flectas ut cir-
culū collum tuū. cinem etiam &
ciliciū substernas: nec sic uocabi-
tis ieiuniū acceptum d̄no. Nō tale
ieiuniū elegi dicit d̄ns. S; solue
omnē colligationē iniusticię. dis-
solue obligationes uiolentarū cō-
mutationū. dimitte confractos
i remissionē: & omnē conscriptionē
iniquā dirumpe. Frange esuri-
enti panē tuum: & egentes non
habentes tectū induc in domū
tuā. Si uideris nudū operi eū. & do-
mesticos seminis tui n̄ despicias.
Tc orietur t̄ matutinū lumē tuū.
& sanitas tua matius orietur.
& pcedet ante te iusticia: & ma-
iestas di circumdabit te. Tc cla-
mabis & d̄s exaudiet te. adhuc
te loquente dicet. ecce adsum.
Audis diues quid d̄ns dicat. et
tu ad ecclam uenis n̄ ut paupib;
largiaris. s; ut auferas. Ieiunas
n̄ ut conuiuij tui sumptus pficiat
egenis. s; ut spoliū de egentibus
adipiscaris. Quid t̄ uis cū libro
& carta & signaculo & conscriptione

et uinclo iuris. Nonne audisti
solue omnem colligationem iniusti
cie. dissolue obligationem uiolen
tarum commutationum. dimitte con
fractos in remissionem. et omnem
circumscriptionem iniquam dirumpe.
Tu mihi cum tabulas offers. ego tibi
recito dei legem. Tu atramento scri
bis. ego spiritu dei inscripta re
peto oracula prophetarum. Tu testi
monia falsa componis. ego testimo
nium conscientie tue posco. quam
iudicem tui effugere et declinare non
potis ac recusare. in die qua re
uelabit deus occulta hominum. Tu
dicis. destruam horrea mea. dicit
dominus. sine magis intra horreum tuum
pauperibus deputari. sine cellas istas
egentis prodesse. Tu dicis. maiora fa
ciam. et congregabo omnia que nata
sunt mihi. dominus autem dicit. frange e
surienti panem tuum. Tu dicis. tol
lam pauperibus domum suam. dominus
autem dicit. ut egenos non habentes
domum. inducas in domum tuam.
Quomodo uis ut deus te exaudiat. cum
tu dominum non putes audiendum.
Sed non acquiescatur arbitrio diuitis.
scena componitur. Dei estimatur iniu
ria. si diuitis petitio refutetur.
Deum inquit benedixit et regem.
Equalis uidelicet persona. ut sit

equalis contumelia. Benedixit inquit
deum et regem. Ne diuitem maledicti
nomen incurrat. et sermonis ipso le
datur sono. benedicto pro maledic
to ponitur. Queruntur duo testes ini
quitatis. Duobus enim testibus et su
sanna est appetita. duos testes et
synagoga inuenit. qui aduersus
christum falsa iactarent. duobus testibus
pauper occiditur. Produxerunt ergo nabu
the foras. et lapidauerunt eum. unam
ut in suis ei liceret mori. Pauperi
ipsam diues inuidet sepulturam.
Et factum est inquit cum audisset
achab quod mortuus esset nabuthe.
conscidit uestimenta sua. et cooperuit
se cilicio. Et factum est post hec
exurrexit et descendit achab ad
uineam nabuthe israelite. possidere
eam. Irascuntur diuites et calumpni
antur ut noceant. si non optineant
quod desiderauerint. Cum autem calump
niati nocuerint. dolere se simulant
tristes tamen et tanquam mesti non corde
sed uultu in possessionis direpte lo
cum prodeunt. et impressionis sue
iniquitate potiuntur. Hic diuina
mouetur iusticia. et auarum digna
seueritate condempnat. dicens.
Occidisti et possedisti hereditatem.
Propter hoc in loco in quo linxerunt
canes sanguinem nabuthe. meo

lingent canes sanguinem tuum et me-
retrices lauabuntur in sanguine
tuo. Quam iusta. quam seuera senten
tia. ut quam intulit alteri mortis acer
bitatem. eam ipse mortis sue horro
re dissolui perderet. Inhumatum
deus pauperem aspicit. et ideo insepul
tum diuitem iacere decernit. ut et
mortuus luat sue iniquitatis eru
nam. qui nec mortuo putauit esse
parcendum. Itaque uulneris sui cruore
perfusum cadauer. specie funeris uite
sue perdidit crudelitatem. Hec cum per-
tulit pauper. diues arguitur: cum diues
excipit penam. pauper uindicatur.
Quid sibi autem uult quod meretrices la
uerunt se in sanguine eius: nisi forte
ut meretricia quedam in illa ferita
te fuisse regis perfidia perderetur uel
cruenta luxuries? Qui sic fuit
luxuriosus ut olus desideraret. sic
cruentus ut propter olus hominem oc-
cideret: digna auari. digna aua
ricie pena consumitur. Denique et ie-
zabel ipsam comederunt canes et
uolucres celi: ut ostenderetur quod
spiritualis nequitie preda fiat diuitis
sepultura. Fugies ergo diues huiusmodi
exitum: si fugeris huiusmodi fla-
gitium. Noli esse achab: ut possessio-
nem finitimam concupiscas. Non
tibi cohabitet iezabel illa feralis

auaricia que tibi cruenta persuadeat.
que cupiditates tuas non reuocet.
sed impellat. que te faciat tristiorem
etiam cum desiderata possederis. que
te faciat nudum cum diues fueris.
Pauperiorem se iudicat omnis ha
bundans: quia sibi deesse arbitra
tur: quicquid ab aliis possidetur.
Toto mundo eget. cuius non capit
mundus cupiditates: ei autem qui
fidelis est. totius mundus diuitiarum
est. Toto mundo fugit: qui con
siderans conscientiam suam metu
it deprehendi. Et ideo achab ad
helyam secundum hystoriam ait. se
cundum enigmata autem diues ad
pauperem: inuenisti me inimicus
meus. Quam misera conscientia: que
se proditam doluit. Et dixit hely
as ad eum. Inueni: quia fecisti
malum in conspectu domini. Rex
erat ille et rex samarie achab.
helyas pauper et indigens panis.
cui defuisset uictus substantia.
nisi coruum alimoniam ministras
sent. Adeo detecta erat conscien
tia peccatoris: ut nec regalis
potentie fastu attolleretur. Itaque
quasi uilis et degener inuenis
ti inquit me inimicus meus: de
prehendisti in me que latere
credebam. Nulla uitiis mee oc

culta te fallunt. Inuenisti me: pa
tem t̄ uulia mea: captiuitas pres
to ē. Inuenit peccatorem: cum iniq̄tas
eius p̄datur. Iustus aut̄ dicet. Igne
me examinasti: & n̄ est inuenta ī
me iniq̄tas. Adam cū lateret in
uent⁹ est: moysi aut̄ nequaq̄m in
uenta ē sepultura. Inuentus ē
achab: non ē inuentus helyas
Et sapientia dī dixit. Querēt me
mali & n̄ inuenient. Vn̄ in euglō
dn̄s nr̄ ihc xp̄c querebat̄ & nō in
ueniebat̄. Culpa ḡ auctorē suum
p̄dit. Unde & thesbites ait. Inue
ni. q̄m fecisti malum ī conspectu
dn̄i: quia culpe reos tradit dn̄s:
īnocentē autem n̄ tradit in potes
tatem inimicoꝝ suoꝝ. Deniq; saul
querebat scm̄ dauid & inuenire
n̄ poterat: dauid ū scs̄ regē saul
quē nō querebat inuenit: q̄m tra
didit eum dn̄s in potestatē ipsi⁹.
Captiua ē ḡ opulentia: paupertas li
bera. Seruitus diuites ac miserā
seruitutē q̄de quia seruitus errori.
seruitus cupiditati: seruitus aua
ricie que expleri n̄ potest. Gurges
q̄dam insatiabilis. rabidior est cū
illa dimergit: & putei m̄ cū ex
undat ceno inq̄nat: terrā rodit
nichil s̄ p̄futuri. Vel ex hoc ex
emplo uos āmoneri conuenit.

Puteus enim si nichil haurias in
erti otio & degeneri situ facile cor
rumpit̄. exercitus aut̄ interest
ad potum: ita & aceruus diuici
arū cumulo harenos⁹. speciosus
usu: otio aut̄ inutilis habetur
Deriuato ḡ aliq̄d de hoc puteo. ig
nem ardentē restingue. q̄a eleemo
sina resistit peccatis: aqua autē
statiua otio uermes facit. Non
stet thesaur⁹ tuus: ne ignis tuus
stet. Stabit t̄: nisi eum opib⁹ tue
miserationis auteris. Inquantis
ū sis diues incendijs. considera.
Tua uox est ista dicentis. Pater
abraha dic lazaro ut extremū
digiti sui intinguat ī aq̄m. ut
refrigeret linguā meā. Tibi ḡ pro
ficit quicq̄d inopi contulis: tibi
crescit q̄cq̄d in paupes p̄rogaueris
Scriptum ē. Qui miseret̄ pauperi:
feneratur. Ipso cibo in paupe pascit̄:
& fruct⁹ iam in his est misericordie.
Seminat̄ in t̄ra. in celo germinat:
plantat̄ in paupes. apd̄ dm̄ pul
lulat. Ne dixeris inq̄t dn̄s: cras
dabo. Qui n̄ te patit̄ dicere cras
dabo: quomō patitur dicē non
dabo: Non de tuo largiris paupi:
s; de suo reddis. Qd̄ enim comune
ē. in omniū usum datū est: tu
solus usurpas. Omniū est terra

n̄ diuitū: s; pauciores q̄ n̄ utuntur
suo. q̄m qui utunt̄. Debitum ergo
reddis: n̄ largiris indebitū. Ideoq;
dicit t̄ scriptura. Declina paupi ani
mā tuam. & redde debitū tuum.
& responde pacifica ī mansuetudi
ne. Quid enim superbias diues? Q̄d
dicas paupi noli me tange. Nonne
sic utero ɔceptus & natus exutꝰ es.
quē admodū & paup est natus?
Quid te iactas de nobilitatis ꝓsapia?
Soletis & canum uestrorum origines sic
& diuitū recensere. soletis et equorum
uestrorum sublimitatē sic consulum p̄
dicare. Ille ex illo patre generat̄ est.
& illa matre editus. Ille auo illo
gaudet. illis se pauis attollit. S;
nichil currentem iuuat. n̄ dabitur
nobilitati palma s; cursui. Defor
mior est uictꝰ in quo & nobilitas
generis prelitatur. Caue ergo diues ne
inte erubescant tuorum merita ma
iorum: ne forte & illis dicatur. Cur ta
lem instituistis? cur talē elegis
tis heredem? Non in auratis laq̄a
rib; nec in porfireticis orbib; he
redis est meritum. Laus ista non
hominū s; metallorum ē: in q̄b; ho
mines puniunt̄. Pegentes aurū
querunt̄. & egentib; denegat̄. La
borant ut querant. laborant ut
inueniant q̄d habere n̄ norunt.

Miror tam̄ cur eo uos diuites pu
tetis iactandos. cur aurū materia
magis offensionis q̄m cōmendati
onis gratia sit. Lignū enim offensio
nis ē aurum. & ue his q̄ sectant̄
illud. Denique benedictꝰ diues qui
inuentus ē sine macula. & qui post
aurum n̄ abiit. nec sperauit in pe
cunia & thesauris. S; quasi is cog
nitus eē n̄ possit. eum s̄ desiderat
demonstrari. Quis ē inquit? & lau
dabimꝰ eum. Fecit enim q̄d mira
ri magis q̄si nouū. q̄m quasi usi
tatum recognosce debeamꝰ. Itaq;
qui in diuitiis potuit ꝓbari.
is uere pfectus & dignus est gl̄ia
Qui potuit trāsgredi & n̄ est trans
gressus. & face mala & non fecit.
Aurum ergo uob in quo tanta errorum
illecebra est. n̄ tam sua gratia quā
hominū pena ɔmendat. An uos
ampla extollunt atria. que magis
debent ɔpungere. quia cum ipsos
capiant. uocem excludunt pauperis.
quāq̄m nichil ꝓsit audiri eam.
que & audita nichil pficit. Deniq̄
n̄ ipsa uos pudoris aula admonet.
quia edificando uestras uultis su
perare diuitias. nec tam̄ uincitis.
Parietes uestitis auro : homines
nudatis uestē. Cla mat ante
domū tuā nudus & negligis. et

tu sollicitus es quib; marmoribus pauimēta uestias. Pecuniā paup quer it: ⁊ n̄ habet. Panē postulat homo: et equus tuus aurū sub dentib; mandit. S; delectant te ornamēta p̄ciosa. Cum alij frumē ta n̄ habeant: quantū o diues iudiciū t̄ sumis. Ppl̄s esurit: ⁊ tu horrea tua claudis. Ppl̄s de plorat: ⁊ tu gemmā tuā uersas. Infelix cui⁹ in potestate ē tantoꝝ a morte defendere: ⁊ n̄ est uolu tas. Toci⁹ uitam ppl̄i potat anu li tui gemma seruare. Audi pla ne: qualis diuitē deceat p̄dica tio. Liberaui inq̄t pauperem de manu potentis: ⁊ orphanū cui n̄ erat adiutor. Audiui. bene dictio morituri sup me uenit: os autē uidue me benedixit. iusticia induebar. ocl̄s erā cecoꝝ. pes autē claudoꝝ. Ego eram pa ter infirmoꝝ. Et infra. Ante fo res meas n̄ mansit hospes: osti um autē meū omī uiatori patu it. Si autē ⁊ peccaui imprudens n̄ celaui culpam meā. neq; reuē ritus sum multitudinē plebis ut n̄ annuntiarē p̄sentib; eis. Si passus sum īfirmū exire ostiū meū uacuo sinu. cauti onē quoq; si qn̄ habui debitoris

scissā. sine recuperatione debiti red didi sine mora. Nam q̄d etiā illud repetā qd̄ in omni īfirmo flens se se dixit. ⁊ ingemuisse se cum uidet uirū in necessitate. se autē in bonis. s; tēc̄ s̄ fuisse dies maloꝝ. cū se habere cerneret. alios indigē. Si hoc ille dicat. qui nunq̄ uidue oclīn fecit tabescē. qui nūqm̄ pa nem suū solus manducauit. ⁊ n̄ orphano tradidit. quē a iuuen tute sua nutriuit. aluit. instruxit. parentis affectu. q̄ nuqm̄ nudū despexit. qui morientē operuit. q̄ uellerib; ouiū suarū infirmorū calefecit humeros. nō oppressit pu pillū. nunqm̄ diuitijs delectatus est. nunq̄ gratulatus est lapsu in imicoꝝ suoꝝ. si qui fecit hec de summus cepit egredi diuicijs. si nichil ex patrimonio tanto nisi solum fructū misericordie reportauit q̄d de te futurum est. qui tuo uti nescis patrimonio. q̄ insumis di uitijs dies sustines mendicitatis. Quia nichil largiris. nulli subue nis: custos es diuitiarū. nō dn̄s facultatū. Qui aurū terre info dis: minister es utiq; n̄ arbiter S; ubi thesaurus tuus: ibi ⁊ cor tuū. Ergo in illo auro. cor tuū terre infodisti. Vende potius aurū

eme salutem. uende lapidem & eme
regnum dei: uende agrum. & eme
uitam ęternam. Vera allego: quia
uerba astruo ueritatis. Si uis perfectus
esse inquit. uade omnia quecumque ha
bes uende & da pauperibus. & habebis
thesaurum in celo. Et noli contristari
cum hec audis. ne dicatur sicut et
illi adolescenti diuiti dictum est.
quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei intrabunt. magis cum
hec legis considera quia ista potest
mors eripere: potestas superioris tol
lere. Deinde quia petis parua pro mag
nis. caduca pro eternis. thesauros pe
cunię pro thesauris gratię. isti corrum
puntur. illi permanent: considera quia
hos non solus possides. Possidet enim
tinea. possidet erugo que consumit
pecunias. Has tibi consortes auaricia
dedit. Vide autem. quos tibi det gratia
debitores. Splendidum in panibus
benedicent labia iustorum: & testi
monium bonitatis illius fiet. Fac tibi
debitorem patrem dominum. qui pro munere
quo pauper adiutus est fenus exsoluet.
quasi boni debitor creditoris.
Fac tibi debitorem filium dei qui ait. e
suriui & dedistis mihi manducare.
sitiui & dedistis mihi bibere. hospes
eram & collegistis me. nudus & operui
stis me. Quod enim unicuique mini
morum collatum fuit: sibi dicit esse da
tum. Nescis o homo struere diuitias.
Si uis diues esse. esto pauper seculo: ut
sis diues in deo. Diues fidei: diues
est deo. Qui diues est in misericordia: hic
est diues in deo. Diues in simplicita
te: diues est in deo. Diues sapientię
& scientię. diues est deo. Sunt qui
in paupertate abundent: & qui in di
uitiis egeant. Abundant pau
peres quorum profunda paupertas ha
bundauit in diuitiis simplicita
tis suę: diuites autem eguerunt et
esurierunt. Neque enim otiose scriptum
est. diuitum pauperes propositi erunt.
& proprii serui dominis fenerabunt. quia
diuites & domini uacua & uana se
minant. ex quibus fructum non col
ligant. sed spinas metant. Ideo
pauperibus diuites erunt subditi. et
serui dominis spiritalia fenerabunt.
quemadmodum diues rogabat ut
sibi stillam aquę pauper lazarus
feneraret. Potes & tu diues istam
implere sententiam. si largiaris pau
peri: & domino feneraueris. Qui enim
largitur pauperi: deo fenerat. Pul
chre autem sanctus dauid in psalmo
septuagesi mo quinto ymnum
deo concinens ad assyrium
scriptum. hoc est aduersus
nequicias spiritales. assyrium inanem

ac uanum principem istius mundi
sonat. ita cepit. Notus in iudea
deus inistius magnum nomen eius. hoc
est non in diuitibus non in nobilibus sed
in potentibus & in anima constitute
deo. non in principibus et consulibus. sed
in eo qui uidet. Ipse est enim istius
in quo profunda fides ad cognitio
nem dei potuit peruenire. Et factus
est in pace locus eius: & habitatio eius
in syon: ubi quietus affectus nullis
diuersarum cupiditatum exagitatur
fluctibus. nullis auaricie turbatur
procellis: nullis diuitiarum querendarum
ignescit incendiis. Ipse est qui spe
culatur eterna & habitat in syon: con
fringens omnium spiritualium instrumen
ta bellorum: conterens arcus quibus dia
bolus ignita iacula dirigens. gra
ues pectoribus hominum solet inurere
passiones. Sed illa iacula iusto no
cere non possunt cui deus lux est: tan
tumque abest a caligantium horro
re tenebrarum. ut aduersarius in eo
locum habere non possit. Qui etiam
principi se consueuit infundere. sicut
infudit iude proditori. conscidens
in silua lignorum fidei ianuas. ut
in cor eius haberet ingressum. et
eterni nominis habitaculum
possidet: apostolatus in munere
collati dedicat. Ergo princeps mun

di huius quasi improbus usurpator
conscidit ianuas ut uiolentus in
troeat. dominus autem quasi purus illus
trat seruulos: & eorum fulgentibus
mentis & claritate uirtutum tenebris
mundi huius illuminat. Hanc
pacifici atque mansueti habent a
pud dominum gratiam: sobria mentis sue
tranquillitate fundati. Insipientes
autem corde turbantur. & ipsi sibi sunt
proprie exagitationis auctores: quia
desidiorum suorum estu uoluuntur. et
quodam salo fluctuant. Qui autem
sint isti: propheta significauit dicen
do. Omnes uiri diuitiarum. Omnes dixit
nullum excepit. Et bene uiros diui
tiarum appellauit. non diuitias uirorum
ut ostenderet eos non possessores
esse: sed a suis diuitiis possideri.
Possessio enim possessoris debet esse.
non possessor possessionis. Quicumque
ergo patrimonio suo tanquam posses
sione non utitur: qui largiri pauperi
& dispensare non nouit. is suarum
non dominus est sed seruulus facultatum:
qui aliena custodit ut famulus.
non tanquam dominus ut suis utatur.
Huiusmodi ergo affectu dicimus quod
uir diuitiarum sit: non diuitie uiri
Intellectus enim bonus: utentibus eo.
Qui autem non intelligit. is utique
intellectus gratiam sibi non potest uen

cate. et ideo somno temulentie con-
sopitus obdormit. Huiusmodi ergo ui-
ri somnum suum dormiunt. non christi
dormiunt somnum. Et qui somnum
christi non dormiunt. non habent christi qui-
etem. non resurgunt christi resurrecti
quia ipse ait. Ego dormiui et quieui
et resurrexi. quoniam dominus suscepit me.
Iusti ideo dormiunt digni habiti in
expatione celesti. qui ascendunt
equos quos refrenare non potant. Le-
gimus alibi dicentem ecclesiam siue a-
nimam. Posuit me currus amina-
dab. Si ergo anima currus est. unde
ne equus prudentie caro sit. agi-
tator autem uigor mentis qui regit
carnem. et motus eius uelut quosdam
equos prudentie habenis cohercet.
Dormitauerunt ergo qui ascenderunt
equos corporis uoluptates. nullo eas
moderamine gubernantes. unde et
ascensores eos quam equites uel agita-
tores maluit appellare. Agitator
enim cum disciplina et arte pro arbi-
trio suo equos agitat. uel currentes
incitat. uel reflectit indomitos.
uel reuocat fatigatos. uel man-
suetos pro sua uoluntate conuertit.
Unde cum reciperetur helyas et curru
quasi ad celum ferretur. clamauit ad
eum helyseus. Pater pater. agitator
israel et eques ipsius. Hoc est. Qui prophetam

dominum bono ductu regebas. constan-
tie merito hos accepisti currus.
hos equos ad diuina currentes. quia
moderatorem te dominus humanarum
mentium comprobauit. et ideo tanquam
boni auriga certaminis. uictor
eterno premio coronaris. In abacuc
quoque propheta lectum est ad ipsum dominum
dictum. Ascendes super equos tuos
et equitatus tuus. Agitauit enim
apostolos suos quos per diuersa direxit.
ut toto orbe euangelium predicarent.
Ascende ait quasi rectori equorum.
non quasi ascensori. Ascendit enim
etiam eques. non tantummodo ut sede-
at. sed ut regat. eo quod desidiosus et
piger somnolentie preferre non pos-
sit mentis incessum. De equitante
autem dictum est. Et eques ascendens
retrorsum expectans salutem
domini. Etenim quia nemo sine lap-
su est. etiam si quis ceciderit et terrenis
aliquibus uiciis fuerit inflexus. si ta-
men non abiciat spem resurgendi.
fretus miseratione diuina per-
uenit ad salutem. De ascensore non ma-
nifestum indicium est quod reprehensi-
bilis habeatur. quando moyses ipse
ait in cantico exodi. equum et as-
censorem proiecit in mare. Et in za-
charia locutus est dominus dicens.
Perdam omnem equum in amentia.

⁊ ascensorē eius in insipientia. Non
dixit solum equū s; ⁊ ascensorem.
quoniā in exodo habes equū et
ascensorē. Ubi ē enim ascensor:
qui n̄ potest equū ꝓprium guber-
nare? Equs quoq; fert̄ in p̄ceps.
si indomito furore inprupta ⁊
ꝑiclosa raptat̄. Quid ḡ in equis
uob ꝯfiditis diuites? Ꝯtendax e-
quus ē ad salutē. Quid in curribꝰ
uob plauditis? Hi in curribus ⁊
hi in eq̄s: nos aut̄ in nomine
dn̄i magnificabimr̄. Ipsi obliga-
ti sunt ⁊ ceciderunt: nos aut̄ sur-
reximꝰ ⁊ erecti sumꝰ. Nolite ama-
re ad hinnientes: nolite fremitu
libidinis excitari. Terribilis ē dn̄s
⁊ cui nemo possit potens ⁊ diues
resiste: iudiciū celeste iaculatur.
Bonū est ut iam quiescatis. ⁊ fla-
giciis feriantes. reuereamini do-
mini potestatē. Ideo dictum est
parricide cain. peccasti quiesce.
ut modū peccato suo imponeret
Cogitationes urē confiteant̄ dn̄o
Non dicatis. n̄ peccauimꝰ. Dixit
tam̄ scs̄ paulus. ⁊ si m̄ nichil con-
scius sum. addidit tam̄. s; in hoc
iustificatus n̄ sum. Et uos etiam
si nichil estis uob conscii. ꝯfitemi-
ni dn̄o tam̄. ne q̄d sit qd̄ uos p̄-
tereat. Et enim q̄ ꝯfitet̄ dn̄o et

reliquias cogitationis adhibuit
ad ꝯfessionē. diem festū mentis ce-
lebrabit archano. ⁊ epulabit̄ non
in fermento malicie et nequitie sed
in azimis sinceritatis ⁊ ueritatis.
Itaq; ꝯuersus ꝓpheta ad uniuersos dic̄
Orate ⁊ reddite dn̄o deo ur̄o. id est
nolite dissimulare diuites. Dies
instat orate ꝓ peccatis uris. reddi-
te ꝓ beneficiis que habetis muna.
ab ipso accepistis qd̄ offeratis. ipsiꝰ
est q̄d ei soluitis. Dona inq̄t mea.
⁊ data mea. hoc est que offertis in
dona. data st̄ mea: ego ea dedi.
atq; donaui. Denique ꝓpheta ait: q̄m
bonorū meorū n̄ eges. Ideo tua tibi
offero: q̄m nichil habeo q̄d n̄ dedis-
ti. Fides ē que dona ꝯciliat: humi-
litas ē que oblata ꝯmendat. Fides
abel plurimā hostiā obtulit deo.
ideo sup cain frīs muna placuit mu-
nus abel. quia fide uicit. Nā unde
paupis magis q̄m diuitis placet?
Quia paup fide ditior est. sobrietate
locupletior. ⁊ cum sit paup. de illis
est. de quib; dr̄. Tibi offerent reges
muna. Non enim purpuratis offe-
rentib; sed motus ꝓ pos regentib;
dn̄s ihc delectat̄. qui corporalis las-
ciuie motus dn̄eruit imperio. Orate
ḡ diuites. n̄ habetis inopib; quos
placeat. Orate ꝓ peccatis uestris

atq; flagiciis: et reddite dño deo
uro muna. Reddite in paupes.
in egenos solute. in illo inopes
fenerate. que placare possint dñm.
ppt flagicia ura alit n potestis.
quē ultorem timetis. facite uob
eū debitorem. Non accipiam de
domo tua uitulos. neq; de gregib;
tuis hyrcos: qm mee sunt omnes
fere siluarū. Quicqd obtulis mi
chi meū est: quia totus orbis ms
ē. Non exigo que mea sf: s; ē qd
de uro n potestis offerre. studiu
orationis et fidi. Non sacficioru
ambitione delector: tantum o ho
immola dō sacficium laudis et
redde altissimo uota tua. Aut cer
te si placet. sic accipiam. Qm dīx
somnū obdormisse suū diuites. i
increpationes dni pmisit in eos. er
rorem subtexuit: potentiā predi
cauit. cui nec diuites resistant.
quersus ad uniusos ait. Diuites
dormierint: diuites increpentur.
Ergo uos. orate et reddite dño dō
uro omīs qui in circuitu eī offert
muna: id ē agite grās pauperes.
quia n est psonarum acceptor ds.
Illi diuicias serient. congant pe
cuniā. auri aggent argentiq;
thesauros: uos orate q aliud
n habetis. Vos orate. qui hoc
solum habetis qd est auro pciosi⁹
et argento: uos reddite dño mu
nera qui a dño recedistis. q estis
in circuitu: qm qui eratis longe
facti estis ppe. Qui aut ppe s
uident esse diuitias et potentiā.
longe facti sunt ppt auaritiam.
Nemo enim foris. nisi quē culpa
excluserit: sicut eiecit adā de pa
radyso. et euam exclusit. Nemo
longe: nisi quē ppa uitia ac flagi
cia relegauerint. Ergo uos prope
positi orate. et reddite dño terri
bili muna. et ei qui aufert spm
pncipum. terribili apud reges terre.
eo qd nullo redimatur diuitis pre
cio. nullo inflectatur potentium
supercilio: qui culpe pcta discri
minat: q quo plus alicui contulit:
eo plus exigit ab eo. Saul pua
to contulit regnū: s; qa manda
tum n custodiuit. et regnū ami
sit et spm. Multos reges gentiu
ppt pfidiam fecit ipso patriū ee
captiuos: et ut iam de pposita
loquamur hystoria. qui achab re
gem ingratū celestib; beneficiis
ita iussit occidi: ut a canib; ei⁹
uulua lamberent. Etenim qa
paupis uineā concupierat. neq;
qm tantis opib; implet impi⁹
infra omnē inopiam redact⁹.

a dn̄o. non qui uulnera ei lauaret
inuentus est. nō qui corpus operiret.
Defecit circa eum humanitas
hominū: canum successit asperitas.
Dignos plane sui ministros funus
auarus inuenit. Hoc loco illud
oritur questionis: quoniam legimus
dixisse dn̄m ad helyam. Vidisti
quemadmodū commotus ē achab a
facie mea? Non inducam in diebus
eius mala: sed in diebus filii eius in
ducā mala. Aut enim dicimus. quia
ualet apud dn̄m penitentia: Ecce
rex motus ē ante faciem dn̄i. et
ibat plorans. et conscidit uestimen
ta sua et operuit se cilicio. et erat
indutus sacco. ex illo die quo interfe
cit naboth israhelitem. ita ut dn̄m
misericordia commoueret. et mutaret
sententiam. Ergo aut penitentia
nō ualuit. nec inflexit dn̄m mise
ricordie: aut oraculum falsum est.
nam achab uictus et occisus ē. Sed
considerā quia iezabel habebat uxorē.
cuius inflammabatur arbitrio: que con
uertit cor eius. et nimiis sacrile
giis execrabilem fecit. Et hunc ergo
penitentie eius reuocauit affectum.
Dn̄s autē non potest mutabilis
estimari: sed confessionis immemor
nō putauit seruandū quod promiserat
confitenti. Accipe aliud uerius. Ex

indigno seruauit dn̄s tenorem
sententie sue: sed beneficia circa se
diuina ipse nō tenuit. Intulerat
bellū rex assyriorum. uictus est. et ser
uatus ad ueniā: captiuus quoque
libertate donatus et remissus ad reg
num ē. Quod fuit diuine senten
tie nō solum euasit achab. sed etiā
triumphauit: quod ipsius ignauie
hostem ē a quo uincetur arma
uit. Et certe fuerat monitus a propheta
dicente. Cognosce et uide quid facias.
Monitus inquā fuerat. eo quod syrie
regis pueri deberent gratie celestis
auxiliū quem dixit. ds montiū
ds israel. et nō deus uallium. Propter hoc
inquit optinuerunt pro nobis? et ideo
inquit si nō plene optinuerimus
eos. in locū syrie regis satrapas
constituit: ut uirtutē illius et pote
tiam regis auferret. Denique pri
mo congressu uicit ut fugaret
hostē: secundo uicit. quando captum
imperio suo reddidit. Qua causa
uincendi ei euidens resultauit
oraculum: dicente uno prophetarū
ex filiis ad proximū suū. Occide
me. Et noluit homo occidere eū
Et dixit. Eo quod nō obedisti uer
bo dn̄i. ecce tu recedis a me. et in
terficiet te leo. Et secessit ab eo.
et inuenit eū leo et interfecit eū

Et post hoc alius propheta astitit co
ram rege israel: et dixit ad eum. Hec
dicit dominus. Quoniam dimisisti tu virum
exterminationis de manu tua. et
et anima tua pro anima illius. et po
pulus tuus pro populo illius. Liquet
ergo his oraculis. quod dominus etiam circa
indignos promissa sua servet. sed
impios aut in iusticia sua oppri
mi. aut alia prevaricatione damp
nari. etiam si prime prevaricati
onis laqueos evaserint. Explicit.

Tractatus sancti ambrosii episcopi de vinea naboth.

Incipit prologus Herennii lugdunensis

Sciendum est quia *episcopi in apok.*
Iohannes apostolus et evangelista a do
mitiano principe christianorum
persecutore predicationis causa in
pathmos insula corpore quidem
relegatus. mente tamen omnino
solutus. divina iussione et angelica
missione composuit hoc opus. quod quan
to strictius ferreis vinclis corpo
raliter pro christi nomine vinciebatur.
tanto levius nutu divino secreta
celestia sibi reserabantur. Quapropter
quia tante sanctitatis vir dominico
precepto hoc opus adiit. scrutan
dum est qua causa. qua intentio
ne. qua utilitate inde procedens
te hoc egerit. Causa huius tracta
tus fuerunt fideles quibus ipse ver
bum dei predicaverat. sed quia ipso ab
eis ut diximus a domitiano longe
semoto. carebant defensore. a per
secutoribus sancte ecclesie forinsecus
affligebantur assidue. et ab hereticis
bonas eorum sententias adnichila
ntibus. ac suas corroborantibus. et
quod videbatur errori eorum contra
rium deprimentibus. quod vero vide
batur errori eorum ydoneum inquantum
poterant elevantibus. coartabantur
igitur intus. Hac causa necessa
ria compulsus iohannes ad eorum edificati
onem. et omnium fidelium corrobora
tionem. misit eis id est asianis preci
pue hunc sermonem. ut sint con
stantes in bono proposito. et ne de
vocentur a recto tramite enuclea
vit eis que mala pro christo passi fue
re fideles eorum antecessores a pri
mordio mundi usque ad adventum
domini. et quam mercedem pro eius passi
one recipient. ostendit et quantas
tribulationes ab adventu domini usque
ad finem mundi fideles essent pas
suri. et quam retributionem id est eter
nam beatitudinem sint recepturi.
Quod totum valet ad illorum id est asi
anorum solatium. et ad melius eos alioquin
promovendum. Notandum est
cur auctor hoc opus per septena
rium numerum diviserit. Dicit enim
se vidisse septem visiones. scilicet